

αί δημοσιευθεῖσαι κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα μεταβολαὶ τῶν δημοδιδασκάλων παύσεις καὶ μεταθέσεις. Ὁ αὐτὸς δημοδιδάσκαλος μετετίθετο εἰς διάφορα μέρη, ἄλλος μετετίθετο, συγχρόνως ὁμῶς ἐπαύετο, ἄλλος ἐπαύετο δις καὶ τρίς. Οὕτως ὁ δημοδιδάσκαλος Γρανιτσεϊκῶν Π. Γεωργακῆς μετετίθετο εἰς Λαμνέτι καὶ συγχρόνως ἐν ἄλλῃ σελίδι ἐπαύετο. Ὁ Γ. Γαρδικιώτης ἐπαύετο εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους σελίδας, ὁ Σταυράκης τρεῖς φορές ἐπαύετο κ.ο.κ. Τόσον μέγας ἦτο ὁ δημιουργηθεὶς σάλος, ὥστε ἡ σάτυρα συνετέθη κατὰ παραλλαγὴν τοῦ Ἀγ. Εὐαγγελίου, ἣτις περιεφέρετο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα· «Ἐκ τοῦ Παπαμάρκου ἀγρίου φραγγελίου»—ἔλεγε—«τὸ ἀνάγνωσμα. Πρόσχωμεν! Παῦσις τοῖς πᾶσι! Τῷ καιρῷ τούτῳ, καθημένου τοῦ Παπαμάρκου ἐπὶ τῆς ἔδρας τοῦ Παπαμάρκου, προσήλθον αὐτῷ Μακεδόνες, διδάσκαλοι αὐτοῦ κατ' ἰδίαν, λέγοντες· Διδάσκαλε, εἰπέ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρυσίας καὶ τῆς συντελείας τῶν διδασκάλων; Καὶ ἀποκριθεὶς Παπαμάρκος εἶπεν αὐτοῖς· Μάνω καὶ Μακρῇ, ἀμήν, ἀμήν, λέγω ὑμῖν, ὅταν ἴδετε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστῶς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὅταν ἐν πρώτῳ διδασκαλείῳ πελαργοὶ κροταλῶσιν, ὅταν βιβλία μωρὰ τοῖς παισὶ πρὸς ἀνάγνωσιν παρέχωνται, τότε ἤγγικε τὸ τέλος τῶν διδασκάλων...»

Νόμος ΒΤΜΘ'. Ἀπὸ τῶν κακῶν τῆς συναλλαγῆς ἀπήλλαξε τοὺς δημοδιδασκάλους κατὰ πλεῖστον μέρος ὁ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Δ. Πετρίδου εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1896 τεθεὶς εἰς ἐφαρμογὴν νόμος ΒΤΜΘ' «περὶ στοιχειώδους ἢ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως». Ὁ νόμος οὗτος, ὁ ὁποῖος ἴσχυσεν ἐπὶ μίαν 20ετίαν περίπου, εἰσήγαγε τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὡς ἀκολουθῶς: Εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστου νομοῦ συνιστᾶτο ἐποπτικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ὡς προέδρου, τοῦ γυμνασιάρχου, ἑνὸς ἐπιστήμονος, ἑνὸς κτηματίου ἢ ἐμπόρου καὶ τοῦ νομαρχιακοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Τὰ ἔργα τοῦ ἐποπτικοῦ διεκρίνοντο εἰς προτάσεις, δυναμένας καὶ νὰ μὴ ἐκτελεσθῶσι παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ εἰς ἀποφάσεις, ὑποχρεωτικὰς διὰ τὸν Ὑπουργόν. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ συμ-

βούλιον προέτεινε· 1) τὴν πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν θέσεων ἐν δημοτ. σχολείοις ἢ γραμματοδιδασκαλείοις, 2) τὴν ἀνάγκην συστάσεως γραμματοδιδασκαλείων, 3) τὴν προσθήκην δημοδιδασκάλων ἢ τὸν διορισμὸν δημοδιδασκάλου ἐν γραμματοδιδασκαλείῳ, 4) τὰ μέτρα, τὰ ὅποια ἔκρινε συντελοῦντα πρὸς ἄρσιν τῶν αἰτιῶν, δι' ἃς δὲν προσέρχονται εἰς τὰ δημοτ. σχολεῖα οἱ παῖδες τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ σχολείου οἰκούντων, 5) τὴν ἔγκρισιν τῶν ἐπενεκτέων μεταβολῶν καὶ τῶν προϋπολογισμῶν τῆς ἀναγκαίας δαπάνης πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν δημοτικῶν κτιρίων, ἐν οἷς λειτουργοῦσι δημοτ. σχολεῖα ἢ γραμματοδιδασκαλεῖα, εἴτε τὰ σχέδια καὶ τοὺς προϋπολογισμοὺς πρὸς οἰκοδομὴν τοιούτων κτιρίων, 6) τὴν ἐπισκευήν, συμπλήρωσιν ἢ ἀντικατάστασιν τῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις σκευῶν, ἐπίπλων καὶ ὀργάνων διδασκαλίας καὶ 7) τὴν μετάθεσιν ἢ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπόλυσιν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἀπεφάσιζε· «1) ἐπὶ τῶν ὑποβληθεισῶν ἐφέσεων κατὰ τῶν πειθαρχικῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, 2) ἐπὶ τῶν πειθαρχικῶν περιπτώσεων, ἐφ' ὧν πρόκειται νὰ ἐπιβληθῶσι ποιναὶ προστίμων μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ μισθοῦ καὶ προσωρινῆς ἀπολύσεως μέχρι ἑνὸς μηνός, 3) ἐπὶ τῶν μεταθέσεων δημοδιδασκάλων ἢ διδασκαλισσῶν ἢ γραμματοδιδασκάλων, τὰς ὅποιας κρίνει ἀναγκαίας εἴτε πρὸς τιμωρίαν τῶν μετατιθεμένων, εἴτε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐκπαιδεύσεως, 4) ἐπὶ τῆς παύσεως δημοδιδασκάλων ἀρρένων ἢ θηλέων ἢ γραμματοδιδασκάλων καὶ 5) ἐπὶ τῆς ἀποπομπῆς ἐκ τοῦ σχολείου μαθητῶν τῶν ὁποίων ἢ περαιτέρω ἐν τῷ σχολείῳ ἀναστροφή ἀπόβαίνει ἐπιβλαβῆς».

Παρ' ἑκάστῳ ἐποπτικῷ συμβουλίῳ ὑπηρετεῖ εἰς νομαρχιακὸς ἐπιθεωρητής, διωρίζετο δὲ τοιοῦτος ὁ ἔχων δίπλωμα φιλοσοφίας καὶ διδάξας ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα ὡς καθηγητῆς γυμνασίου ἢ

1. Τὸ συμβούλιον ὑπεδείκνυε τὴν ἀνάγκην τῆς πληρώσεως τῶν κενῶν θέσεων, τὸν διοριστέον ὅμως προέτεινε τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ἢ ἐνήργει ἀπ' εὐθείας τὸν διορισμὸν. Τὸ ὑπουργεῖον, ἂν ἡ θέσις ἦτο κενὴ πέραν τῶν δύο μηνῶν (ἀρθ. 24). Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καθυστέρησεν ὁ νόμος ΒΤΜΘ', διότι διετήρησε τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ εἰς τὸ δημοτ. συμβούλιον, εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ ὁποίου ὁ δημοδιδάσκαλος ἔμενεν ὑποχεῖριος.

διδασκαλείου ἢ γυμνασίου ἢ διευθυντῆς διδασκαλείου ἢ, κατόπιν διαγωνισμοῦ, πρωτοβάθμιος δημοδιδάσκαλος ἐκ τῶν κατὰ τὰ τρία πρῶτα ἔτη ὑπὸ τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν ἀναγνωρισθέντων ἢ τῶν ὑπηρετησάντων ἐν τῷ προτύπῳ αὐτοῦ, ἢ διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, ἔχων ἀποδείξεις παιδαγωγικῶν ἐν Εὐρώπῃ σπουδῶν.

Ἡ πρόσληψις τοῦ ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοτ. σχολείων ἐκ τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, οἱ ὅποιοι εἶνε ὅλως ξένοι πρὸς τὴν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις συντελουμένην ἐργασίαν καὶ δὲν παρηκολούθησαν τὴν ψυχολογίαν καὶ τὴν διανοητικότητα τῶν μικρῶν μαθητῶν, δὲν εἶνε εὐστοχος καὶ διὰ τοῦτο κατεκρίθη, δύναται δὲ νὰ λεχθῆ καὶ ὅτι δὲν ἀπέδωκε τοὺς προσδοκωμένους καρπούς.

Ἔργα τοῦ νομαρχιακοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ὅστις ἦτο καὶ ὁ εἰσηγητῆς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου συζητουμένων ὑποθέσεων, ὠρίζοντο· 1) νὰ ἐπιθεωρῆ καθ' ἑξαμηνίαν τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἐποπτ. συμβουλίου δημοτικὰ σχολεῖα, ἐλέγχει τὴν λειτουργίαν αὐτῶν καὶ ὑποβάλλῃ ἐκθέσεις εἰς τὸ ἐποπτ. συμβούλιον, 2) νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν ἀνέγερσιν διδακτηρίων καὶ 3) νὰ συγκαλῆ ἅπαξ τοῦ ἔτους κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς συνέδρια τῶν διδασκάλων τῆς περιφερείας τοῦ πρὸς συζήτησιν μεθοδολογικῶν καὶ παιδαγωγικῶν ζητημάτων ἢ ἄλλων σχετικῶν. Ὁ νομαρχιακὸς ἐπιθεωρητῆς ἦσκει καὶ πειθαρχικὴν ἐξουσίαν, δυνάμενος νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ποινὴν τῆς ἐπιπλήξεως καὶ τὸ πρόστιμον μέχρι 15 δραχμῶν. Ὁ νόμος προέβλεπε καὶ τὸν διορισμὸν ἐπιθεωρητριῶν διὰ τὰ σχολεῖα θηλέων, πράγματι δὲ διορίσθησαν κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου δύο τοιαῦται ἐπιθεωρήτρια αἱ ὅποια τὸ 1897 ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν κ. Μπουκουβάλα καὶ Καρακούση, αἵτινες εἰργάσθησαν μετὰ ζήλου. Ἡ διατήρησις ὅμως αὐτῶν ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τῆς σχετικῆς πιστώσεως ἐν τῷ προϋπολογισμῷ καὶ οὕτω δὲν κατωρθώθη νὰ παραμείνουν ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ.

Πειθαρχικαὶ ποιναὶ ὠρίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' αἱ ἑξῆς· 1) ἐπίπληξις, 2) πρόστιμον 2—15 δραχμῶν, 3) πρόστιμον μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ μηνός, 4) προσωρινὴ ἀπόλυσις ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν μέχρις ἐνός μηνός. Αἱ ποιναὶ πᾶσαι ἐπεβάλλοντο, μετ' ἔγγραφον ἀ-

πολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, ἢ μὲν πρώτη καὶ δευτέρα ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπὸ τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων. Κατὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἐπιβαλλομένων ποινῶν ἐπετρέπετο ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου. Περιπτώσεις δὲ καθ' ἃς ἐπεβάλλοντο αὗται, αἱ ἀκόλουθοι· 1) ἢ κατὰ τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας ἀπουσία ἀπὸ τοῦ καθήκοντος, ἐὰν δις ἐντὸς τοῦ μηνὸς ἐπαναληφθῆ καὶ δὲν προῆλθεν ἐκ λόγων ὑγείας, 2) ἢ παύσις τῆς διδασκαλίας πρὸ τῆς τεταγμένης ὥρας, ἂν τρίς ἐντὸς τοῦ μηνὸς ἐπαναληφθῆ, 3) ἢ παράβασις τῶν περὶ ἐγγραφῆς τῶν προσελθόντων ἐν τοῖς ἐλέγχοις τοῦ σχολείου ἰσχυουσῶν διατάξεων, ἢ τῶν κανονισμῶν ἐν γένει τῶν σχολείων, 4) ἢ ἀτέλεια τῆς διδασκαλίας ἢ ἢ κατὰ παράβασιν τῶν παραδεδεγμένων μεθόδων ἢ τῶν ὁδηγιῶν τοῦ Ὑπουργείου ἐνέργεια αὐτῆς, 5) ἢ παράβασις τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμου ἢ τῶν περὶ τῆς διαρκείας τῆς διδασκαλίας ἐκάστου μαθήματος ἢ τῶν ἡμερῶν καὶ ὡρῶν αὐτῆς, 6) ἢ πρὸς τοὺς μαθητὰς ὑβριστικὴ ἢ πρὸς τοὺς συναδέλφους ἀνοίκειος καὶ ἀπρεπῆς συμπεριφορὰ, 7) ἢ παράβασις τῶν περὶ διδασκαλίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως διατεταγμένων καὶ ἢ χρῆσις κλεψιτύπων βιβλίων, 8) ἢ ραθυμία περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων, 9) ἢ πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν ἀνοίκειος καὶ ἀπρεπῆς συμπεριφορὰ, 10) αἱ ἀνάρμοστοι τῆ σεμνότητι τοῦ ἔργου τοῦ διδασκάλου ἀνωμαλῖαι τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, καὶ 11) ἢ ἀνεπίδεκτος βελτιώσεως διαγωγὴ συνεπαγομένη τὴν ὀριστικὴν ἀπόλυσιν.

Ὁ προκείμενος νόμος ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως σημαντικώτατον σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπέδρασεν εὐεργετικώτατα ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς, παρουσιάζει ὅμως καὶ σοβαρὰς ἀτελείας. Οὕτω τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν δημοδιδασκάλων ἐμπιστεύεται εἰς τὰ δημοτικὰ συμβούλια, ὀρθῶς βεβαίως κατὰ θεωρίαν, ἐφ' ὅσον ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἀνῆκεν εἰς τοὺς δήμους καὶ ἐβάρυνεν αὐτοὺς ἢ διὰ ταύτην δαπάνη, λίαν ἐπιβλαβῶς ὅμως διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, διότι τὰ δημ. συμβούλια ἔκαμνον κομματικὴν χρῆσιν τοῦ δικαιώματός των τούτου καὶ κατεπίεζον τοὺς διδασκάλους. Καὶ ἡ σύνθεσις τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων δὲν ἦτο ἢ ἐπωφελεστέρα, δεδομένου, ὅτι τὰ μέλη αὐτῶν ἀπετελοῦντο

κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ προσώπων ξένων πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν, οὕτω δὲ ὅλη ἡ ἐξουσία συνεκεντροῦτο εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιθεωρητοῦ; ὅστις, μὴ ὑποκείμενος εἰς τὸν ἄμεσον ἔλεγχον ἀνωτέρας τινος ἀρχῆς, εἰμὴ εἰς τὸν χαλαρὰν ἐποπτεῖαν τοῦ κέντρου, ἀπέβη ὁ ἀπόλυτος κυρίαρχος τῶν διδασκάλων. Πρὶν παρέλθῃ ἔτος ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου ὁ ἴδιος ὁ εἰσηγητὴς αὐτοῦ Ὑπουργὸς Δ. Πετρίδης ἠναγκάσθη νὰ ἀπευθύνῃ εἰς τοὺς ἐπιθεωρητὰς τῶν δημ. σχολείων τὴν ὑπ' ἀριθ. 13869 τῆς 25 Σβρίου 1896 ἐγκύκλιον, ἐν ᾗ ἔγραφεν· «...ὑποκατεστάθη λοιπὸν ἡ ἀπόφασις τοῦ ἐπιθεωρητοῦ εἰς τὴν γνώμην τοῦ ἐποπτικού συμβουλίου καὶ μετετέθησαν ἢ ἀπελύθησαν διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι, διότι οὕτως ἔδοξεν ἐν ἰ ἀνθρώπῳ μετὰ μίαν τοῦ σχολείου ἐπίσκεψιν καὶ πολλάκις ἄνευ ἀπολογίας τοῦ δικαζομένου. Τοῦτο οὐδ' ὑμᾶς τιμᾶ, κατάχρησιν ποιησαμένους τοῖς δοθείσης ὑμῖν ἐξουσίας, οὐδὲ τοὺς λοιποὺς συμβούλους, ἀφ' ὧν ἠλπίζεν ἡ πολιτεία, ἢ ἀναθεῖσα αὐτοῖς τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτων καθηκόντων, ὅτι μετὰ πλείονος στοργῆς καὶ ὀλιγωτέρας ἀδιαφορίας θὰ ἦσκουν τὸν πρέποντα ἔλεγχον τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ· ἐκφράζοντες ἐπὶ τοῖς γενομένοις τὴν λύπην ἡμῶν ἐλπίζομεν ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλετε συμμορφοῦσθαι ἀκριβέστερον πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου διατασσόμενα». Ὀλίγον δὲ βραδύτερον, τὴν 27 Μαρτίου 1899, ὁ Ὑπουργὸς Μομφερράτος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4059 ἐγκυκλίου του, κακίζων τὴν δρᾶσιν τῶν ἐπιθεωρητῶν, ἔλεγεν εἰς αὐτούς· «...Λυπούμεθα ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπιθεωρητῶν οὐδὲ τοῦ πνεύματος τοῦ νόμου ἀντιελήφθησαν, οὐδὲ τὸν σκοπὸν τοῦ νομοθέτου κατενόησαν. Οὐδέποτε ὑποδειγματικῶς πρὸ διδασκάλων ἐδίδαξαν, οὐδὲ ὠδήγησαν, οὐδένα παρήνεσαν· χρῆσιν δὲ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, τῆς ἀπολύσεως, ἐποιήσαντο πρὶν ἢ πεισθῶσιν, ὅτι οἱ ἀπολυόμενοι, τιμωρηθέντες πρότερον ἐλαφροτέρᾳ ποινῇ, εἶχον ἐπιδειχθῆ ἀνεπίδεκτοι βελτιώσεως· εἰς ἀπολύσεις διδασκάλων προέβησαν πρὶν ἢ βεβαιωθῶσιν ὅτι ὑπῆρχον καλλίτεροι τούτων ἀντικαταστάται καὶ ἀφῆκαν ἐπὶ μακρὸν κλειστὰ τὰ σχολεῖα, ἀναρίθμητον δὲ σχεδὸν πλῆθος μεταθέσεων προέτειναν ἄνευ λόγου πολλάκις καὶ ἐν μέσῳ σχολικῶ ἔτει. Καὶ συντόμως εἰπεῖν ἀντὶ νὰ καθοδηγήσωσιν, ἐνισχύσωσιν, ἐνθαρρύνωσιν, ἐμψυχώσωσιν καὶ φρονη-

ματίσωσι τοὺς Ἑλληνας δημοδιδασκάλους, οὕτω προσηνέχθησαν· καὶ προσφέρονται πρὸς αὐτούς, ὥστε δὲν πιστεύουσιν οὗτοι ὅτι τῆς τυραννίας ἀπηλλάγησαν, ἀλλ' ὅτι τυράννους μετήλλαξαν μόνον...» Ὑπὲρ τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον δὲν ὑφίστατο ἀνωτέρα τις ἐποπτικὴ ἀρχή, ἣτις νὰ παρακολουθῆ καὶ συντονίζῃ τὰς ἐνεργείας ὄλων τῶν συμβουλίων, οὕτω δὲ ἐδημιουργεῖτο διάφορος τρόπος διοικήσεως ἀναλόγως πρὸς τὸν χαρακτήρα ἐκάστου ἐπιθεωρητοῦ. Οὔτε δὲ ἠδύνατο ὁ ἐπιθεωρητὴς νὰ φοβηθῆ καταλογισμὸν εὐθύνης διὰ τὰς πράξεις του, δεδομένου ὅτι πειθαρχικὴν δικαιοδοσίαν ἐπ' αὐτοῦ ἤσκει αὐτὸ τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον, πρὸς τὰ μέλη τοῦ ὁποίου οὗτος συνεδέετο διὰ τῶν δεσμῶν τῆς στενῆς ἐργασίας καὶ ἀμοιβαίας ἐξυπηρετήσεως. Δὲν εἶνε λοιπὸν περίεργον, ἂν οἱ ἐπιθεωρηταὶ ἀπέβησαν τύραννοι. Ἄλλη ἀτέλεια τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' ἦτο ὅτι δὲν προέβλεπε περὶ μεταθέσεως ἀπὸ περιφέρειας εἰς περιφέρειαν. Ἐπειδὴ δὲ παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἐνεργηθῶσι τοιαῦται μεταθέσεις, κατέληξαν εἰς τὴν καταστρατήγησιν τοῦ νόμου διὰ τοῦ ἐξῆς μέσου· παρητεῖτο ὁ διδάσκαλος ἐκ τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἠθελε νὰ μετατεθῆ, καὶ ἐφρόντιζε νὰ διορισθῆ εἰς τὴν θέσιν τῆς προτιμήσεώς του ἢ μᾶλλον διωρίζετο πρῶτον εἰς τὴν θέσιν τῆς ἐκλογῆς του καὶ κατόπιν παρητεῖτο τῆς ἄλλης. Φαντάζεταί τις τὴν προκύπτουσαν ἐκ τούτου ἀνωμαλίαν· καὶ τὸ εὐρὺ χάσμα ὅπερ ἠνοίγετο εἰς τὴν κομματικὴν συναλλαγὴν. Μέχρις οὗτο διορισθῆ νέος δημοδιδάσκαλος ἡ θέσις ἔμενε κενὴ συνήθως ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα, διὰ νὰ διορισθῆ δὲ τις εἰς τὴν θέσιν προετίμα κατέφευγεν ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν πολιτικὴν, τῆς ὁποίας ἐγίνετο αἰχμάλωτος. Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι τὸ σύστημα τῶν παραιτήσεων ἔλαβεν ἐπικίνδυνον ἕκτασιν, διότι ἐπεξετάθη καὶ ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιφέρειας πρὸς παράκαμψιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων περιορισμῶν.

Ἄλλὰ τὰ σημεῖα, εἰς ἃ ἐμφανίζει τὰς σοβαρωτέρας ἀτελείας ὁ νόμος ΒΤΜΘ', εἶνε τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν παῦσιν καὶ τὰς μεταθέσεις. Πρῶτον, τὰς περὶ αὐτῶν ἀποφάσεις δὲν καθίστα ὑποχρεωτικὰς διὰ τὸν Ὑπουργόν. Οὕτως ἐπροστατεύετο μὲν ὁ διδάσκαλος, δὲν ἐπροστατεύετο ὅμως καὶ ἡ ἐκπαίδευσις, διότι ἠδύνατο ὁ κακὸς διδάσκαλος διὰ πολιτικῶν ἐπεμβάσεων νὰ διατηρηθῆ εἰς τὴν θέσιν του. Δεύτερον

ἴδὲ, καὶ χειρότερον, ἐπέτρεπε νὰ ἐνεργῶνται παύσεις καὶ μεταθέσεις διδασκάλων «κατὰ παραστάσεις, ἠτιολογημένας τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου». Πόσον ἐπιβλαβὴς ἦτο ἡ ἀνάμιξις τῶν δημοτικῶν συμβουλίων εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῆς δημοτ. ἐκπαιδεύσεως δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῆ¹. Χαρακτηριστικαὶ εἶνε αἱ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑποβληθεῖσαι εἰς τὸ Ὑπουργεῖον κατὰ τὸ 1897 ἐκθέσεις τῶν οἰκείων ἐπιθεωρητῶν. Οὕτως ὁ ἐπιθεωρητὴς Εὐβοίας Σαγκριώτης γράφει: «... Ἄλλ' ὅμως παραλλήλως τῇ ἀρχῇ ταύτῃ » ὥρισε καὶ ἑτέραν ἀρχὴν ἵνα ἀναμιγνύηται εἰς τὰ σχολικὰ πράγματα, τὴν τῶν δημάρχων καὶ δημοτικῶν συμβουλίων. Εἰς δ' ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον διατάξεσιν ὥρισθησαν τὰ δικαιώματα ἑκατέρας τῶν ἀρχῶν τούτων, ἀντὶ νὰ κατορθώσῃ ὁ νόμος τὴν σύμπραξιν αὐτῶν πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον κοινὸν σκοπὸν, τούναντίον ἐπήνεγκε διὰ τῆς ἀτόπου ἀναμίξεως τῆς δευτέρας εἰς τὰ ἔργα τῆς πρώτης τὴν πρὸς ἀλλήλας διαίρεσιν καὶ διχοστασίαν, ὥστε οὐ μόνον νὰ ὑποληφθῆ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ βεβαιωθῆ, ὅτι ἡ δευτέρα τῶν ἀρχῶν τούτων ἀνέλαβεν ἐκ συστήματος ν' ἀντιπράττῃ πρὸς ὅ,τι ὀρθὸν καὶ καλὸν ἀποφασίζεται ὑπὲρ τῶν σχολείων ὑπὸ τῆς πρώτης· διότι καὶ ἂν μὴ θεωρηθῆ ὡς ἀληθὴς ἡ μομφή, ὅτι ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ σχεδὸν ἀντιπροσωπεύει ἐν πολλοῖς τὴν πολιτικὴν, ἣν ὁ νόμος ἠθέλησε ν' ἀποσκορακίσῃ ἀπὸ τῶν σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ὅμως ἐκ τοῦ ἀπεριορίστου δικαιώματος, ὅπερ ἐδόθη αὐτῇ τοῦ προτείνειν ἀνεξελέγκτως τοὺς διοριστέους καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὸν νόμον ἀπαιτούμενης ἀναμίξεως αὐτῆς εἰς τὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν σχολείων καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ τῆς ἀπολύσεως, προέκυψαν οὐκ ὀλίγα ἄτοπα καὶ οὐχὶ σπανίως ἐματαιώθη ἐκ τούτου ὅ,τι καλὸν ἐκ τοῦ νόμου προσεδοκᾶτο...» Ὁ δ' ἐπιθεωρητὴς Κορινθίας Μεγαρεὺς ἔγραφε· «... Μέχρι τοῦδε ὡσάκις τοιαῦται ἠτιολογημέναι παραστάσεις δημοτικῶν συμβουλίων ὑπεβλήθησαν εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς ἐποπτικὸν συμβούλιον, πάντοτε αὐταὶ ἦσαν ἢ γελοῖαι (ἐζητήθη ἡ ἀπόλυσις διδασκάλου ὡς συμπεριπατοῦντος μετὰ στρατιωτῶν, διδασκαλίσ-

1. Βλέπε Νομοσχέδια Εὐταξίου σελ. 46.

2. Τῶ ἐποπτικῶ συμβουλίῳ.

σης ὡς στρεψάσης ἐν τῷ περιπάτῳ τὰ νῶτα εἰς τὸν δήμαρχον, ἑτέρας ὡς ὑβρισάσης τὸν δήμαρχον διὰ τῆς φράσεως «τὸν γράφω-στα παπούτσια μου» κτλ.) ἢ ψευδεῖς (ἐζητήθη ἢ ἀπόλυσις διδασκάλου ὡς ἀποπειραθέντος ἐμπρησμόν, ἑτέρου ὡς ἀνικάνου, ἄλλου ὡς ἀναμιχθέντος σκανδαλωδῶς εἰς τὰς ἐκλογὰς κτλ.) ἢ καὶ μοχθηρόταται ἐνίοτε, ὡς τοῦ δημοτ. συμβουλίου Ὑσιῶν, ὅπερ ἐντιμοτάτης διδασκαλίσσης ἐζήτηε τὴν ἀπόλυσιν δι' ἀνωμαλίας δῆθεν τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτῆς βίου καὶ ὅπερ ἐνομίσσαμεν καθῆκον ἡμῶν νὰ καταγγείλωμεν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν δικαιοσύνην, ἣτις ἐπαρκῶς τὴν μοχθηρίαν τῶν κ. συμβούλων ἐτιμώρησε... Πολλάκις διδάσκαλοι ἀπολυόμενοι τῆς ὑπηρεσίας διὰ λόγους, δι' οὓς οὐδέποτε ἢ μετὰ μακρὸν χρόνον ἔπρεπεν εἰς ταύτην νὰ ἐπανέλθωσι, προτείνονται ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἐποπτ. συμβουλίων ὡς διοριστέοι καὶ μάλιστα εἰς τὰς θέσεις, ἐξ ὧν ἀπελύθησαν. Ἄν κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ὁ νόμος ἦτο συμπεπληρωμένος, οὔτε ὁ δημοδιδάσκαλος Ι. Μ. δις ἀπολυθεὶς ὡς δίδων ἀφορμὰς νὰ σατυρίζηται ἐν τῷ ἑαυτοῦ προσώπῳ τὸ σεμνὸν τοῦ διδασκάλου ἀξίωμα κατ' ἐπανάληψιν ὡς διοριστέος θὰ προετίμετο, οὔτε ὁ Ν. Μ. ἀνικανότατον καὶ ἀσυνειδητότατον γεροντίδιον, ἀπολυθεὶς θὰ ἦτο δυνατὸν ἐκ νέου ὡς διοριστέος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν νὰ προταθῆ...» Ἐπίσης ὁ ἐπιθεωρητῆς Μπουκουβάλας ἔγραφεν: «...ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι ἡ διοίκησις οὕτως ἦτο διεσπασμένη οὐ μόνον ἐν τῷ Κράτει, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκάστῳ νομῷ. Καὶ εἰργάσθησαν μὲν, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν, τὰ ἐποπτικὰ συμβούλια εὐσυνειδήτως καὶ φιλοτίμως, ἀλλ' ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς δράσεως τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, τὰ ὁποῖα καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν διοριστέων διδασκάλων καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ σχετικῇ ὑποθέσει δὲν ἀπέβλεψαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ συμφέρον τῆς ἐκπαιδεύσεως, οὐδ' ἐτήρησαν τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα».

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἄθ. Εὐταξίου.—Τὰς ἀτελείας τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' ἐπεχείρησε νὰ συμπληρώσῃ ὁ Ὑπουργὸς Ἄθ. Εὐταξίας διὰ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὴν Βουλὴν τὴν 15 Μαΐου 1899 ἐκπαιδευτικῶν του νομοσχεδίων. Ἀλλὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν τῆς δημ. ἐκπαιδεύσεως φοβούμεθα ὅτι, ἀντὶ βελτιώσεως,

χειροτέρευσιν θὰ ἔφερον ἢ προσπάθειά του αὐτή. Μὲ ἀμφίβολα ἐπιχειρήματα προστασίας τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ μὲ κοινὰς πολιτικὰς θεωρίας ἠθέλησε νὰ καταργήσῃ τὴν εἰσαχθεῖσαν διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1895 ἀποκέντρωσιν ἐν τῇ διοικήσει τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ προέτεινε συγκεντρωτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ὑπεστήριζεν ὡς ἀκολούθως ἐν τῇ αἰτιολογικῇ του ἐκθέσει¹: «Ἡ πλήρης ἀποκέντρωσις ἐν τῇ δημοτικῇ ἐκπαιδεύσει ἀπεδείχθη ἐν τοῖς πράγμασι καὶ ὑπὸ πολλὰς ἄλλας ἐπόψεις ἐπιζήμιος τὰ μάλιστα. Ἐξέλιπεν οὕτως ὁ νοῦς ὁ διευθύνων αὐτὴν ἐπὶ σχεδίου προδιαγεγραμμένου καὶ πρὸς σκοπὸν καθωρισμένου. Ἐξέλιπεν ἡ ἐνότης ἐν τῇ διοικήσει αὐτῆς, ἡ τόσον ἀπαραίτητος διὰ λαόν, οἷος ὁ Ἑλληνικός, ὁ ὀφείλων νὰ ἐπιδιώξῃ ὡς τάχιστα τὴν ἐνιαίαν καὶ ὁμοιόμορφον ἀγωγὴν καὶ παιδείαν τῶν τέκνων του, δι' ἧς καὶ μόνης δύναται νὰ παρασκευάσῃ τὸ μέλλον του αἰσιώτερον ὑπὸ τε κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν, μάλιστα δὲ ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν... Ἐδημιουργήθη οὕτως ἔκρυθμος ὄλος κατάστασις, καθ' ἣν περιέστη εἰς ἀργίαν καὶ αὐτὸ τὸ κοινοβουλευτικὸν ἡμῶν πολίτευμα. Παρὰ τοῦ οἰκείου Ὑπουργοῦ οὐδεμία εὐθύνη δύναται ν' ἀπαιτηθῇ πλέον διὰ τὴν διοίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀφοῦ οὗτος ἀπεξενώθη ταύτης παντάπασι διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1895. Ἄλλ' ἄνευ εὐθύνης δὲν δύναται νὰ ἐνασκηθῇ καὶ ἔλεγχος, ἄνευ δ' ἐλέγχου ἐκλείπει ὁ ἕτερος τῶν ἀκρογωνιαίων λίθων αὐτοῦ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος... Ἡ τοιαύτη ἐνότης εἶνε ὁ πρῶτιστος καὶ ἀπαραίτητος ὄρος τῆς εὐδοκίμησεως τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ παρ' ἄλλοις, μάλιστα δὲ παρ' ἐκείνοις τοῖς λαοῖς, οἵτινες ἔχουσιν ἐθνικὰ ἰδεώδη καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν πραγμάτωσιν αὐτῶν. Παρ' αὐτοῖς τὸ Κράτος εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε τὸ κέντρον πάσης πνευματικῆς κινήσεως, ἡ κεφαλὴ ἡ ἐποπτεύουσα καὶ διέπουσα τὴν ὅλην ἐκπαίδευσιν καὶ ἰδίᾳ τὴν δημοτικὴν. Οὕτω πως μόνον ἡ παιδεία καὶ ἡ ἀγωγή καθίσταται ἐθνικὴ, οὕτω πως μόνον, ἥτοι ὑπὸ τὴν ἐνιαίαν τοῦ Κράτους διεύθυνσιν, εἶνε δυνατόν νὰ ἐμπνευσθῶσι γενναῖα καὶ ὑψηλὰ φρονήματα εἰς λαόν τινα καὶ νὰ διαπαιδαγωγηθῇ οὗτος εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν του πόθων... Τοιαύτη ἐκπαί-

1. Ἐν τῇ σελ. 13 τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως.

δευσις ἐπιβάλλεται τὴν σήμερον κατ' ἐξοχὴν εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἂν θέλωμεν νὰ πληρώσωμέν ποτε καὶ ἡμεῖς τὸ μέγα ἔθνικόν ἡμῶν ἰδεῶδες, ἂν δὲν θέλωμεν ν' ἀποβάλωμεν πᾶσαν ἔθνικὴν συνείδησιν καὶ νὰ συνεξομοιωθῶμεν πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἑβραίους (!). Ἡμεῖς ἀποκρούομεν κατὰ ταῦτα τὸ νῦν κρατοῦν ἀποκεντρωτικὸν σύστημα καὶ διότι εὐρίσκομεν αὐτὸ ἀπᾶδον πρὸς τὸ διέπον ἤδη ἡμᾶς πολίτευμα. Κατὰ τοῦτο ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἶνε ὁ Βασιλεὺς, ἐνασκοῦσι δὲ ταύτην κατ' ἐντολὴν του οἱ ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενοι Ὑπουργοί, οἵτινες καὶ ὑπέχουσι τὴν εὐθύνην διὰ τὴν διοίκησιν τῶν διαπεπιστευμένων εἰς αὐτοὺς κλάδων. Ὁ ἀποχωρισμὸς ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τῶν ὑπηρεσίας τινός, ἀναγομένης εἰς τοὺς κλάδους τούτους, δὲν θὰ συνεπήγετο μόνον τὴν παράλυσιν αὐτῆς, μενούσης οὕτω δίκην βραχίονος ἄνευ κεφαλῆς, κατὰ τὴν προσφυᾶ ἔκφρασιν Γάλλου πολιτειολόγου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄρσιν τῆς Ὑπουργικῆς εὐθύνης...»

Τὸ νομοσχέδιον «περὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως» (ἄρθρ. 17—27) καθιέρωνεν ἄλλεπαλλήλους βαθμίδας διοικήσεως τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἔθετεν ἓν κεντρικὸν «ἐποπτικὸν συμβούλιον».

Ὡς κατωτάτην βαθμίδα ἐλάμβανε τὸν διευθυντὴν τοῦ δημοτ. σχολείου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαγρυπνῆ ἐπὶ τῆς πιστῆς καὶ ἐνόρκου ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων τῶν ὑπ' αὐτὸν διδασκάλων, δυνάμενος καὶ νὰ παρακολουθῆ τὴν διδασκαλίαν τῶν καὶ νὰ ἀπευθύνῃ εἰς αὐτοὺς παρατηρήσεις. Ὑπὲρ τὸν διευθυντὴν ἔθετε τὴν «ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν», ἡ ὁποία συνιστᾶτο παρ' ἑκάστῳ σχολείῳ καὶ συνεκροτεῖτο ἐξ ἑνὸς ἱερέως, ὡς προέδρου, δύο ἐπιστημόνων, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἀπαραιτήτως ἰατρός, ἑνὸς ἐμπόρου ἢ βιομηχάνου καὶ ἑνὸς γεωργοκτήμονος. Ἔργα τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, τὰ μέλη τῶν ὁποίων ἐξελέγοντο ἀνὰ τετρατίαν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ὠρίζοντο, πλὴν ἄλλων, νὰ ἐπισκέπτονται ἅπαξ τοῦλάχιστον τοῦ μηνὸς καὶ καταμανθάνωσιν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὰ κατὰ τὰ σχολεῖα τοῦ τόπου αὐτῶν, συνεννοοῦνται μετὰ τῶν διδασκάλων περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν κατ' αὐτὰ καὶ καταγγέλλουσιν εἰς τοὺς ἐπιθεωρητὰς ὅ,τι ἂν ἐπιλήψιμον παρατηρήσωσιν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν». Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς

ἀγανακτήσεως, ἣτις ἐπεκράτει ἐναντίον τῆς ἀναμίξεως τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ τὴν ὅποιαν καὶ αὐτὸς ὁ εἰσηγητὴς τοῦ νομοσχεδίου συνεμερίζετο ἐν τῇ αἰτιολογικῇ του ἐκθέσει, ἀποβαίνει ἀδικαιολόγητος ἢ ἀνάθεσις αὕτη εἰς τὰ δημοτικά συμβούλια τοῦ δικαιώματος τοῦ διορισμοῦ τῶν μελῶν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, αἵτινες οὕτω καθίσταντο ὄργανα τούτων.

Ἐπερὶ τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς καθίστατο τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Ἐπιτροπῆ τμηματάρχου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς προέδρου καὶ τεσσάρων ἄλλων τακτικῶν μελῶν, διοριζομένων τῇ προτάσει τοῦ ἰδίου συμβουλίου ὑπὸ τοῦ Ἐπιτροπῆ, ὅστις ὅμως εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ νὰ μὴ ἐγκρίνη ταύτην, ὑποχρεούμενος ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἰδίαν ἀπόφασιν, αἰτιολογοῦσαν τὴν ἀπόρριψιν τῆς προτάσεως τοῦ συμβουλίου. Τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον εἶχε τὴν ἀρμοδιότητα νὰ προτείνῃ τὸν διορισμὸν τῶν διευθυντῶν καὶ διευθυντριῶν τῶν πολυταξίων καὶ πλήρων δημοτικῶν σχολείων, νὰ προτείνῃ τὴν ἵδρυσιν καὶ μετατροπὴν σχολείων, νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τῆς ἐργασίας τῶν διαφόρων ἐπιθεωρητῶν καὶ διδασκάλων, νὰ κατάρτιζῃ τὰ προγράμματα τῶν σχολείων, νὰ συντάττῃ τοὺς νόμους, τὰ διατάγματα καὶ τὰς ἐγκυκλίους τὰς σχετικὰς μὲ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ποινὴν τοῦ προστίμου κ.τ.λ.

Διὰ τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρακολούθησιν τῆς ἐργασίας τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τὴν καθοδήγησιν αὐτοῦ προεβλέποντο δύο βαθμοὶ ἐπιθεωρητῶν, οἱ νομαρχιακοὶ ἐπιθεωρηταὶ καὶ οἱ ἀνώτεροι ἐπιθεωρηταί. Παρ' ἐκάστῳ νομῷ διωρίζετο εἰς ἐπιθεωρητὴς, ὅστις ἐπεθεώρει τὰ σχολεῖα τῆς περιφερείας του, ἐξηκρίβωνε τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν διαγωγὴν καὶ τὸ εὐμέθοδον τῆς διδασκαλίας τῶν διδασκάλων, ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὸ διδασκαλικὸν τῶν ἔργων, διδάσκων ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὁ ἴδιος ὑποδειγματικῶς, ἐμερίμνα περὶ τῆς περαιτέρω ἐπιστημονικῆς καὶ παιδαγωγικῆς μορφώσεως αὐτῶν, ὑποχρεούμενος νὰ ὑποβάλλῃ περὶ πάντων ἐκθέσεις εἰς τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον κτλ. Οἱ ἀνώτεροι ἐπιθεωρηταὶ ὠρίζοντο εἰς πέντε δι' ὅλον τὸ Κράτος,

ἔχοντες ἕκαστος ἰδίαν περιφέρειαν, εἶχον δὲ κυρίως καθῆκον νὰ ἐπιθεωρῶσι τοὺς νομαρχιακοὺς ἐπιθεωρητὰς καὶ νὰ συγκαλῶσι κατ' ἔτος διδασκαλικά συνέδρια πρὸς συζήτησιν παιδαγωγικῶν καὶ σχολικῶν ζητημάτων. Νομαρχιακοὶ μὲν ἐπιθεωρηταὶ διορίζοντο δημοδιδασκαλοὶ, ἔχοντες τὰ προσόντα νὰ καταλάβωσι θέσιν ἐπιθεωρητοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἀνώτεροι δὲ οἱ προϋπηρετήσαντες ὡς διευθυνταὶ διδασκαλείων ἢ νομαρχιακοὶ ἐπιθεωρηταὶ κατὰ τὸν νόμον ΒΤΜΘ' ἢ ὡς γυμνασιάρχαι καὶ καθηγηταὶ τῶν γυμνασίων, κάτοχοι ἀπαιτήτως τῆς γαλλικῆς ἢ γερμανικῆς γλώσσης. Ὁ διορισμός, ἡ τιμωρία, ἡ μετάθεσις καὶ ἡ ἀπόλυσις τῶν ἐπιθεωρητῶν ἐγένετο τῆ προτάσει τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, τὴν ὁποίαν ἡδύνατο νὰ μὴ ἐγκρίνη ὁ Ὑπουργός, ὑποχρεούμενος νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπόρριψιν αὐτῆς δι' ἀποφάσεώς του, δημοσιευομένης ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως. Τὰ ἄρθρ. 13—16 τοῦ νομοσχεδίου καθώριζον τὰς πειθαρχικὰς ποινὰς καὶ τὰς μεταθέσεις τῶν λειτουργῶν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Πειθαρχικαὶ ποιναὶ ὠρίζοντο· α) ἐπίπληξις· εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἐναντιώσεως τοῦ ἔργου τοῦ διδασκάλου ἄνευ προπαρασκευῆς, τῆς ἀμελείας περὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν σχολείου, τῆς ἀμελείας περὶ τὴν εὐκοσμίαν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν μαθητῶν, τῆς ἔριδος πρὸς ἀλλήλους, τῆς ἀνοικείου συμπεριφορᾶς πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν καὶ τῆς μὴ ὑπακοῆς εἰς τὰ κελεύσματα τῶν διευθυντῶν· β) πρόστιμον 20—50 δρχ·· εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἀταξίας περὶ τὴν ἔναρξιν τῆς διδασκαλίας, τῆς αὐθάδους συμπεριφορᾶς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, καὶ τοὺς ὑβριστὰς πρὸς τοὺς κατωτέρους, τῆς ἀμελείας περὶ τὴν φύλαξιν τῶν διδακτικῶν ὀργάνων, τῆς παραμελήσεως τοῦ καθήκοντος ὅπως ὀδηγῶσι κατὰ τὰς Κυριακὰς τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κ.τ.λ. γ) πρόστιμον 50—70 δρχ·· εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς παραβάσεως τῶν διατάξεων καὶ ὀδηγιῶν τοῦ Κράτους, τῆς ἀνευλαβείας πρὸς τὰς προϊσταμένας ἀρχὰς καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς θέσεως ἔλαττον τῶν 15 ἡμερῶν· δ) προσωρινὴ ἀπόλυσις· εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς θέσεως πλέον τῶν 15 ἡμερῶν, τῆς ἀνοχῆς ὅπως κυκλοφορῶσι βιβλία μὴ ἐγκεκριμένα ἢ κλεψίτυπα, τῆς εἰσπράξεως παρὰ τῶν μαθητῶν διδάκτρων ἢ τῆς καρπώσεως

ἀθεμίτων κερδῶν, τῆς ἀπασχολήσεως εἰς ἔργα ἀλλότρια, τῆς ἀσυμ-
βιβάστου διαγωγῆς καὶ τῆς ἀναμίξεως εἰς τὰς ἐπιτοπίους πολιτικὰς
διαμάχας· καὶ ε) ὀριστικὴν ἀπόλυσιν· εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἀνι-
κανότητος περὶ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν ἕνεκα ἀβελτηρίας
καὶ ραθυμίας καὶ ἀκολασίας περὶ τὸν βίον, τῆς φυγοδικίας κατόπιν
ἐκδόσεως ἐντάλματος συλλήψεως, τῆς ἀμετακλήτου παραπομπῆς
διὰ κακούργημα καὶ τῆς τελεσιδικίου καταδίκης εἰς ὠρισμένας ἐγκλη-
ματικὰς ποινάς. Ἡ ἐπίπληξις ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ἐπι-
θεωρητῶν τῆ προτάσει τῶν νομαρχιακῶν, τὸ δὲ πρόστιμον καὶ ἡ
προσωρινὴ ἀπόλυσις ὑπὸ τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου τῆ προτάσει
τῶν ἀνωτέρων ἐπιθεωρητῶν. Τὴν ὀριστικὴν ἀπόλυσιν ἐπέβαλλε μό-
νον ὁ Ὑπουργὸς κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου,
τὴν ὅποιαν εἶχε δικαίωμα καὶ νὰ ἀπορρίψη δι' ἰδίας ἀποφάσεως,
δημοσιευομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Αἱ μεταθέσεις διεκρίνοντο εἰς κατ' αἴτησιν καὶ διὰ σχολικὴν ἀνάγκην,
ἐνηργοῦντο δὲ παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ, αἱ μὲν πρῶται μετὰ πρότασιν,
αἱ δὲ διὰ σχολικὴν ἀνάγκην μετ' ἀπόφασιν τοῦ ἐποπτικοῦ συμβου-
λίου. Οἱ διορισμοὶ ἐνηργοῦντο κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου δη-
μοτικοῦ συμβουλίου ὑποχρεωτικῶς διὰ τὸν Ὑπουργόν, ἢ, ἂν τοῦτο
δὲν προέτεινε διορισμὸν ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κενώσεως τῆς θέ-
σεως, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, ὑποχρεωτικῆς
καὶ ταύτης διὰ τὸν Ὑπουργόν.

Ἐν συγκρίσει μὲ τὸν νόμον ΒΤΜΘ' τὰ νομοσχέδια τοῦ 1899 παρου-
σιάζουν ἀναμφισβήτητον ὀπισθοδρομικότητα σχετικῶς μὲ τὴν δι-
οίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι καταργοῦντα τὴν ἀπο-
κέντρωσιν, τὴν ὑφισταμένην διὰ τῆς συστάσεως τῶν κατὰ νομοὺς
ἐποπτικῶν συμβουλίων, συνεκέντρωνον πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ
παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ συγκροτούμενον ἐποπτικὸν συμβούλιον, τὸ
ὅποιον, ἀποτελούμενον ἀπὸ μέλη, διοριζόμενα κατ' οὐσίαν ὑπὸ
τοῦ Ὑπουργοῦ¹ καὶ προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῆς

1. Τὰ μέλη τοῦ ἐποπτ. συμβουλίου διωρίζοντο προτάσει τοῦ συμβουλίου,
εἶχεν ὅμως τὸ δικαίωμα ὁ Ὑπουργὸς ν' ἀρνήται τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προτάσεων
αὐτοῦ, μέχρις ὅτου ἐπιτύχη τὴν πρότασιν προσώπου προσκειμένου αὐτῷ.

δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπαλλήλου δηλ. διατελοῦντος ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Ἑπουργοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν παρά νὰ προσαρμόζη τὰς ἀποφάσεις του πρὸς τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Τούναντίον τὰ μέλη τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' παρῆχον πολὺ περισσότερας ἐγγυήσεις ἀμεροληψίας, ὡς μακρὰν τοῦ κέντρου εὐρισκόμενα καὶ προερχόμενα ἐκ προσώπων κατὰ τεκμήριον τοῦλάχιστον ἀνεπηρεάστων ὑπὸ τῆς πολιτικῆς. Κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος νομοσχεδίων ἐν τῇ Βουλῇ, ὁ ἀείμνηστος Θ. Π. Δεληγιάννης, κακίζων ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 29 Ἰουνίου 1899 τὸ προτεινόμενον συγκεντρωτικὸν σύστημα, καὶ διατυπῶνων σοβαρὰς ἀμφιβολίας διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, εἶπε, προκειμένου περὶ τῆς συνθέσεως αὐτοῦ· «...Τί περισσότερον θέλετε ἢ νὰ ἔχητε μέλη τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου καθηγητὰς Πανεπιστημίου; Δὲν νομίζετε ὅτι ὑπάρχει περιορισμὸς, ὅτι οὐδαμοῦ δύναται νὰ κρυβῆ πλέον ἀόρατός τις δρᾶσις, ἢ ὅποια νὰ διαθέσῃ οὕτως ἢ ἄλλως τὰ μέλη καὶ τὸν πρόεδρον αὐτῶν; Καὶ ὅταν δὲ ὁμιλῆτε περὶ τμηματάρχου προέδρου, ἴσως ὑποθέτετε ὅτι οὗτος εἶνε εἷς ἐκ τῶν τριακοσίων, ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ὁποίων εἶχε γραφῆ· «ὦ ξεῖν' ἀγγέλιν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι». Δυστυχῶς οὗτος εἶνε ἄνθρωπος ὡς πᾶς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔχει ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ δυσαρεστῆ ποτὲ τὸν προϊστάμενόν του. Ἐνθυμοῦμαι, καὶ δύναμαι νὰ βεβαιώσω, διότι ἐν τοῖς γραφείοις μου σώζονται ἀντίγραφα, γνωρίζω, λέγω, ὅτι, ὅταν ἐξετελεῖτο ὁ περίφημος νόμος ΒΠΕ' τοῦ 1892, ἐστάλησαν ἐπιθεωρηταὶ ἄνδρες καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, συνέβη ὅμως αἰ περὶ τῶν προσώπων γινῶμαι αὐτῶν νὰ εἶναι ἐντελῶς σύμφωνοι μετὰ τὰς περὶ αὐτῶν γνώμας τοῦ Ἑπουργοῦ καὶ διὰ τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ 1892 ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ ὅποιοι διέπρσξαν τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν σχολείων, ἀληθὲς αἵματοκύλισμα τῶν δημοδιδασκάλων». Ἀλλὰ καὶ τοῦ οὕτω καθισταμένου ἐποπτικοῦ συμβουλίου αἱ ἀποφάσεις δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν Ἑπουργόν, δυνάμενον νὰ μὴ ἐκτελῆ ταύτας, ἀρκεῖ νὰ ἐδημοσίευεν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐκθεσίαν

πρὸς τὸν Βασιλέα, αἰτιολογοῦσαν τὴν διαφωνίαν του. Ὁ περιορισμὸς ὅμως οὗτος εἶχε μόνον θεωρητικὴν ἀξίαν καὶ ἦτο ἀπλοῦν πρόσχημα, διότι ἐπὶ παντὸς ζητήματος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εὑρεθῶσι καὶ ἀντίθετα ἐπιχειρήματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐξεζητημένα. Ἄλλως τε—ὅπως κατὰ τὴν αὐτὴν ἀγόρευσίν του ὁ Θ. Π. Δεληγιάννης ἀνέφερε—«δὲν ἦτο ἀσύνηθες ἐν ταῖς ἐκθέσεσιν αὐταῖς νὰ μὴ ἐκτίθεται ἡ πραγματικὴ καὶ ἀληθὴς ἐκθεσις τῶν πραγμάτων. Πολλάκις μάλιστα ἤκουσα ὅτι συνέβη ἐν ἐκθέσει πρὸς τὴν Α.Μ. νὰ προτείνωνται λόγοι πρὸς ἀπόλυσιν ὑπαλλήλων, οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν πραγματικοί, μετὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι ὁ ἔλεγχος τῶν ἀνακριβειῶν καὶ τοῦ ψεύδους εἶνε καὶ δύσκολος καὶ δυσεκτέλεστος!».

Γενικῶς τὰ νομοσχέδια τοῦ Εὐταξία, ἐνῶ εἶχον τὸ μέγα μειονέκτημα ὅτι κατήργουν τὴν ἀποκέντρωσιν τοῦ νόμου ΒΤΜΘ', δὲν εἰσήγον ἄλλην τινὰ οὐσιώδη βελτίωσιν, διότι καὶ τὰς ἀπολύσεις καὶ μεταθέσεις ἄφινον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ὑπουργοῦ ὑπὸ τὸν σκιώδη περιορισμὸν τῆς ὑποβολῆς ἐκθέσεως πρὸς τὸν Βασιλέα ἐν περιπτώσει διαφωνίας καὶ τοὺς διορισμοὺς ἀνέθετον ἐπίσης εἰς τὰ δημοτικὰ συμβούλια. Τὰ μόνα σημεῖα, εἰς τὰ ὅποια παρουσιάζουν πρόοδον, εἶνε ὁ θεσμὸς τῶν ἀνωτέρων ἐπιθεωρητῶν, ὅστις θὰ ἐπλήρου πραγματικὴν ἀνάγκην προκειμένου περὶ τῆς ἐποπτείας καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν νομαρχιακῶν ἐπιθεωρητῶν καὶ ἡ ὑποχρέωσις ὅπως οἱ ἐπιθεωρηταὶ λαμβάνωνται ἐκ τοῦ δημοδιδασκαλικοῦ κλάδου.

Ἐναντίον τῆς ἀποκεντρώσεως ἐν τῇ διοικήσει τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἦτο καὶ ὁ κατόπιν Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Σ. Στάης,

1. Πλέον κατηγορηματικὴν διαπίστωσιν τῆς κρατούσης τότε ἐν τῇ διοικήσει ἀκολασίας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωμεν. Ὁ Θ. Π. Δεληγιάννης, ἐξέχουσα προσωπικότης, διατελέσας ἐπανειλημμένως Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργός, ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς βεβαιώνει, ὅτι οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀποσταλέντες πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν δημοδιδασκάλων, προεκάλεσαν τὸ αἱματοκύλισμα αὐτῶν, ἐνεργήσαντες οὐχὶ κατὰ ἰδίαν συνείδησιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπιταγὴν τοῦ Ὑπουργοῦ. Βεβαιώνει ἐπίσης, ὅτι οἱ Ὑπουργοὶ ὑπέβαλλον εἰς τὸν Βασιλέα ψευδεῖς ἐκθέσεις διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀπόλυσιν ἢ τὴν μετάθεσιν ἀνεπιθυμητῶν ὑπαλλήλων.

ὅστις ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὑποβληθέντων ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Βουλὴν τὴν 12 N)βρίου 1900 ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων περιέλαβε καὶ νομοσχέδιον «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ νόμου ΒΤΜΘ'». Δι' αὐτοῦ κατηγοῦντο τὰ κατὰ νομοὺς ἐποπτικὰ συμβούλια καὶ ἀνετίθετο ἡ διοίκησις τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸ συγκροτούμενον δι' ἰδίου νομοσχεδίου ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως. Τὸ νομοσχέδιον τοῦ Στάη εἶχε τὸ μέγα ἐλάττωμα ὅτι κατήργει τὴν ἀποκέντρωσιν, παρουσιάζει ὅμως καὶ ποῖαν τινα προσπάθειαν πρὸς συντονισμόν τῆς διοικήσεως τῆς δημοτικῆς πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, αἵτινες μέχρι τότε ἐλαμβάνοντο χωρισταὶ ὡς νὰ μὴ εἶχον κοινὰ σκοποὺς καὶ πλεῖστα σημεῖα ἐπαφῆς εἰς τὸ περιεχόμενον των. Συνιστάτο δηλ. ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ πέντε τακτικῶν μελῶν, δυναμένων ἀνὰ πενταετίαν νὰ ἀντικαθιστῶνται, εἰς ὃ ἀνετίθετο ἡ διοίκησις τῆς τε δημοτικῆς καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως. Λόγοι, οἵτινες, ὡς γράφει ἐν τῇ εἰσηγητικῇ του ἐκθέσει, ὤθησαν αὐτὸν εἰς τὴν ὑποβολὴν τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἦσαν ὅτι ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ νόμου ΒΤΜΘ' «ἡ διοίκησις παρημπόδισεν, ἂν μὴ ἔβλαψε, τὴν προκοπὴν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ κατέστησεν ἀπαραίτητον τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῆς δι' ἄλλης, ἣν ἡ πείρα ἀλλαχοῦ καθιέρωσεν ὡς ἀσφαλὲς μέτρον, δι' οὗ θέλει σωθῆ παρ' ἡμῖν ἡ ἐνότης τῆς διοικήσεως καὶ ἀρθῆ τὸ πολυσχιδὲς καὶ χαῶδες τῆς νῦν τοιαύτης». Εὐτυχῶς ὅτι οὔτε τὰ νομοσχέδια ταῦτα, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα, ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τοιουτοτρόπως διετηρήθη τὸ ἄλλοτε ἡ πρόοδος ἡ εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1895.

Ὁ νόμος ΓΩΧΗ'.—Τὴν ἐνότητα ἐν τῇ διοικήσει τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὴν ὁποίαν διὰ τόσων ἐπικινδύνων νομοσχεδίων ἐπέδωκον οἱ προηγούμενοι ὑπουργοί, ἐπέτυχεν ὁ Ὑπουργὸς Ἀλεξάνδρου διὰ τοῦ νόμου ΓΩΧΗ' τοῦ 1911 «περὶ κεντρικοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως». Μὲ τὸν νόμον τοῦτον ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις κεντρικὸν ἐποπτικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ πέντε μονίμων τακτικῶν μελῶν, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τοῦ γνωμοδοτικοῦ του ἔργου ἐπὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων (καταρτισμὸς προγραμμάτων, ἔγκρισις διδακτικῶν βιβλίων κτλ.) ἔσκει πειθαρχικὴν ἐξου-

σίαν ἐπὶ τῶν ἐπιθεωρητῶν καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκαλείων καὶ ἐξεδίκαζεν εἰς δεύτερον βαθμὸν τὰς ἐνστάσεις τῶν δημοδιδασκάλων κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων περὶ ἀπολύσεως, μεταθέσεως ἢ τιμωρίας αὐτῶν. Διὰ τοῦ νόμου ΓΩΚΗ' ὠλοκληρώθη τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα ἐν τῇ διοικήσει τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ κατησφαλίσθησαν οἱ διδάσκαλοι ἐναντίον τῶν πολιτικῶν ἐπεμβάσεων.

Ἐμφανίζει ὅμως τὸ μειονέκτημα, ὅτι τοποθετεῖ τὴν διοίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς ἐπίπεδον ἐντελῶς κεχωρισμένον ἀπὸ τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν, μεθ' ἧς, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, ἔχει ἐν τούτοις πολλὰ κοινὰ σημεῖα. Ὁ ἴδιος νόμος ἀφ' ἐνὸς μὲν μετέβαλε τὴν σύνθεσιν τῶν τοπικῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων, τῶν ὁποίων μέλη ὥρισε τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, τὸν γυμνασιάρχην καὶ τὸν ἐπιθεωρητὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς ἐκπαιδευτικὰς περιφερείας ὥρισεν οὐχὶ κατὰ νόμους, ὅπως ἦσαν ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΤΜΘ', ἀλλὰ κατ' ἄλλην διαίρεσιν, κανονιζομένην ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου. Θεωρητικῶς ἡ ἀρχὴ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἰδιωτῶν ὡς μελῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, εἶνε ἡ ὀρθότερα, διότι ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις φυσικῶς ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν, τὴν κοινότητα καὶ τὸν δῆμον, κατὰ πρῶτον λόγον. Ἡ πείρα ὅμως ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ πρόσωπα ταῦτα δὲν ἀπέκτησαν εἰσέτι τὴν ἀπαιτουμένην ὠριμότητα διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἔργου τῆς διοικήσεως, ἀπόρροια δὲ τούτου ἦτο, ὅτι ἄλλοτε μὲν ἐπεδείκνυον ἀπόλυτον ἀδιαφορίαν διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἀνάμιξις των περιωρίζετο μόνον εἰς ὅσα ζητήματα εἶχον προσωπικὸν ἐνδιαφέρον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ΓΩΚΗ' ἐπελθοῦσα μεταβολὴ ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν τοπικῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων, ἂν θεωρητικῶς δὲν στηρίζεται ἐπαρκῶς, ὑπῆρξεν ὅμως ἀπολύτως σκόπιμος.

Νομοθεσία I. Δ. Τσιριμῶκου.—Μὲ βάσιν τὴν ὑπάρχουσαν νομοθεσίαν ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας I. Δ. Τσιριμῶκος ἐσυστηματοποίησε τὸ 1913 τὴν διοίκησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ κατατεθέντος εἰς τὴν Βουλὴν τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους τούτου νομοσχεδίου του «περὶ διοικήσεως τῆς δημοτικῆς καὶ μέσης ἐκπαι-